

SINDIKATI IN PODNEBNE SPREMEMBE¹

Časi, ko je bil boj proti podnebnim spremembam razumljen kot ubijalec delovnih mest, so za nami. -
Mednarodna konfederacija sindikatov (ITUC), Podnebna pravičnost: COP22, Nov. 2016

Svet je vsak dan bližje meji, onkraj katere bodo podnebne spremembe ušle izpod nadzora. [...] Tako je bolj
urgentno kot kadarkoli pospešiti napore za zmanjševanje toplogrednih plinov.

- *Evropska konfederacija sindikatov (ETUC), Podnebne spremembe: Pozicija ETUC na COP22, Okt. 2016*

Podnebne spremembe kot eksistenčna grožnja in ubijalec delovnih mest

Podnebne spremembe že dandanes škodujejo delavkam in delavcem ter sindikatom:
neposredno in posredno nižajo plače in delavske pravice, poglobljajo ranljivost delavk in delavcev, povečujejo neenakosti v družbi, gospodarstvu, kmetijstvu in drugim sektorjem povzročajo milijonske škode, poglobljajo globalne konflikte, povzročajo migracije ter preko vedno višjih državnih stroškov spopadanja s posledicami podnebnih sprememb še dodatno omejujejo že tako podhranjene osnovne javne storitve in delovanje socialne države. Prihodnost bo tako socialna in okoljsko vzdržna ali pa je dobesedno ne bo - na mrtvem planetu delovnih mest ni. Sindikati imamo tako osrednjo vlogo pri doseganju lepše prihodnosti za vse. Prizadevati si moramo za prehod v družbo, ki v delu in okolju ne bo videla le produkcijskih faktorjev za maksimizacijo kratkoročnega dobička, temveč bo zagotavljala kvalitetna, sindikalizirana zelena delovna mesta, večjo državo blaginje ter pravičnejšo, dostojnejšo in trajnostnejšo družbo za vse.

Vse pogostejše in močnejše poplave, naraščanje gladine morja, intenzivnejši orkanski vetrovi, daljše suše in druge naravne katastrofe silijo javni in zasebni sektor k dograjevanju, popravljanju in v zadnji instanci geografskem premikanju industrijskih obratov, šol in bolnišnic. Vse pogostejše naravne katastrofe prekinjajo in otežujejo delovne procese in dobavne verige, uničujejo ceste, infrastrukturo in privatno lastnino ter znižujejo produktivnost zaposlenih. Samo stroški spopadanja s poplavami in popravila zaradi vremenskega stresa uničenih cest bodo evropski javni in zasebni sektor že leta 2020 stali vse do 212 milijard €². **V največji meri strošek podnebnih sprememb preko nižanja plač, zmanjševanja delavskih pravic in odpuščanj občutijo delavci. V Sloveniji je samo gospodarstvo od leta 2014 do leta**

¹ Izidor Ostan Ožbolt, Delovna skupina za rdečo-zeleno tematiko, študentska Iskra, November 2016, posodoljeno 2019; izidorostanozolt@gmail.com; 040 735 966

² Feyen in Wolkiss, 2011 in Kajfež-Bogataj et. al, 2014

2018 izgubilo več kot 50 milijonov € zaradi nesreč, povezanih s podnebnimi spremembami, kar pomeni 50 milijonov manj sredstev za plače, visoke delavske standarde, davke, investicije in razvoj.³

Zaradi naraščanja temperature ozračja, intenzivnejših vročinskih valov in značilnim upadom količine poletnih padavin v Evropi beležimo povečano število smrtnih žrtev, izpade elektrike, omejeno delovanje hidroelektrarn, pomanjkanje vode in pomemben **padec produktivnosti zaposlenih** (večdnevno preseganje temperature 30. stopinj Celzija povzroči 20 odstotni padec produktivnosti⁴). Evropski javni in privatni sektor naj bi bila tako že leta 2020 samo zaradi dodatnih smrtnih žrtev prizadeta za 126 milijard €⁵. **Posledice ponovno neporocionalno bolj občutijo najrevnejši.**

Zaradi upada višine snežne meje in novozapadlega snega ter višjih temperatur se v evropskem zimskem turizmu zapirajo nižje ležeča smučišča (na primer Španov vrh pri Jesenicah⁶), na višje ležečih pa se zimska turistična sezona umetno podaljšuje (na Krvavcu upada število dni z za smuko dovolj debelo naravno snežno odejo s stopnjo 25 dni na 30 let⁷). Umetno zasneževanje smučišč porabi velike količine vode, zmanjšuje možnosti za pomladne in poletne kmetijske dejavnosti⁸ in smučiščem znatno viša stroške. **To preko nižanja, odpuščanj in potencialnih stečajev najbolj občutijo delavci.**

Z višanjem temperature ozračja se ustvarjajo tudi primernejši habitati za toploljubne škodljivce (npr. podlubnika), kar v spoju z že omenjenimi močnejšimi in pogostejšimi naravnimi katastrofami kmetije in gozdarji občutijo preko padca kvalitete dobrin, oteženih ali prekinjenih dobavnih verig in delovnih procesov ter nižjih ali v celoti uničenih donosov. **To posledično pripelje do samoeksploatacije in zapiranja družinskih kmetij ter nižjih plač, odpuščanj in potencialnih stečajev v večjih gozdarskih in kmetijskih obratih. Podatki Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano kažejo, da je od leta 2014 do 2018 Slovenija le na področju kmetijstva in gozdarstva utrpela skoraj 530 milijonov € škode⁹, kar pomeni 530 milijonov manj sredstev za plače, visoke delavske standarde, investicije, davke in socialno državo.**

Ob tem podnebne spremembe že danes v Evropi občutno znižujejo družbeno blaginjo. Ocenjena škoda za leto 2020 je 31 milijard €¹⁰. Če se bo zaznani trend nadaljeval, bodo v naslednjih

³ Odgovor Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo na poslano vprašanje Nataše Sukič, 2019

⁴ Kajfež-Bogataj, 2015

⁵ Kovats et al., 2011

⁶ Peternel, U., 2016. "Potem ko je zaradi pomanjkanja snega smučišče, ki je v lasti Občine Jesenice, v zadnjih letih vsako leto obratovalo le po nekaj dni, letošnjo zimo pa naprav sploh niso pognali, je usoda sedežnice očitno zapečateni"

⁷ Vrtačnik Garbas, K., 2008

⁸ Anžič, M., 2010

⁹ Odgovor Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na poslano vprašanje Nataše Sukič, 2019

¹⁰ Watkis, P. v Steininger et al., 2015

desetletjih podnebne spremembe v Evropi razpolovile letno rast blaginje¹¹. Podnebne spremembe so celo po besedah predsednika Svetovne banke »**fundamentalna grožnja razvoju in boju proti revščini**«. **Brez takojšnjih ukrepov »bodo izgubljena desetletja razvoja**«¹². Sir Nicolas Stern, svetovni priznani profesor ekonomije na London School of Economics, pa ocenjuje, da bodo **podnebne spremembe imele večji negativni učinek kot Velika depresija ter prva in druga svetovna vojna skupaj**¹³.

Nenazadnje podnebne spremembe preko pogostejših in intenzivnejših naravnih katastrof še dodatno destabilizirajo že tako nestanovitne razmere po svetu ter **pomembno prispevajo h konfliktom globalnega pomena (npr. k trenutnemu begunskemu vprašanju)**¹⁴.

Vse te in še mnoge druge posledice **javnemu in privatnemu sektorju nižajo dohodke, zmanjšujejo njihovo konkurenčnost ter jih silijo v nižanje plač, zmanjševanje delavskih pravic in odpuščanja. V zadnji instanci se dogajajo celo stečaji**. Pravnim subjektom in prebivalcem se tudi **dvigujejo nekatere davčne obremenitve**, saj država ob upadanju pobranih davkov in višjih izdatkih išče dodatne prilive. Ob tem so države **prisiljene v dodatno privatizacijo javnih storitev, odpuščanja in reze v plače javnih uslužbencev ter dokončno ukinjanje blaginjske funkcije države** (zaradi zmanjšanega agregatnega povpraševanja posledično sledijo še dodatna odpuščanja in rezi v plače zaposlenih v zasebnem sektorju – srečujemo se s t.i. »spiralo proti dnu«). Jasno vidimo, da neposredne in posredne posledice podnebnih sprememb **prizadanejo prav vse delavce ne glede na sektor**. Še več, delavski razred je s strani podnebnih sprememb neporocionalno bolj prizadet kot premožnejši sloj, kar samo še povečuje neenakost.

V luči zgornjih podatkov, še mnogo bolj skrb vzbujajočih znanstvenih napovedi za prihodnost in ratifikacije Pariškega podnebnega sporazuma je **zmanjševanje in prilagajanje na podnebne spremembe neizogibno dejstvo**. Že danes lahko opazimo začetke sicer prepočasnega, necelovitega in pogosto delavcem neprijaznega prehoda v nizko-ogljico družbo. **Da ta prehod postane vključujoč, pravičen in dober za delavce je odvisno predvsem od sindikatov in drugih emancipatornih skupin. Priprava na to neizogibno tranzicijo mora tako predstavljati eno pomembnejših točk njihovega delovanja**. Konsistenten in celovit politični odgovor pa na prvi pogled paradoksalno olajšujejo same podnebne

¹¹ Ciscar et. al, 2010

¹² Jim Yong Kim, 2015

¹³ Sir Nicolas Stern, 2007

¹⁴ Pri sirskega konflikta in sledečem begunskem vprašanju so tudi podnebne spremembe preko t.i. tisočletne suše v obdobju 1998-2012, širjenja puščav ter upada količine padavin in vodostajev rek odigrale pomembno destabilizacijsko vlogo. Med drugim Kelley et al., 2015 in Cook et al., 2016.

spremembe. Te so, kot bomo videli v nadaljevanju, »najmočnejše orožje, ki so ga progresivne skupine kadarkoli imele v boju za enakopravnost in družbeno pravičnost«¹⁵.

Podnebne spremembe kot glavno orožje proti prevladujočim socialno destruktivnim politikam

Za znižanje toplogrednih plinov in pripravo na prihajajoče ekstremne razmere potrebujemo politiko, ki bo naredila **konec škodljivemu varčevanju, tržnemu fundamentalizmu in bogatenju peščice na račun večine**, saj prav trenutna politika povečuje ranljivost prebivalstva, radikalno krči ključna državna sredstva za spopadanje s prihajajočimi razmerami, zasleduje gospodarsko rast za vsako ceno in znižuje okoljske standarde. **Potrebujemo ekonomski plan, ki bo namesto škodljivega varčevanja obširno investiral v zelena, pravično plačana delovna mesta** (od avtobusarjev in postavljalcev sončnih panelov preko zdravniških sester in znanstvenikov do ekoloških kmetov in inženirjev energetike) **ter tako pomembno zmanjšal število brezposelnih**. Potrebujemo politiko, ki bo pravično porazdelila bogastvo, saj trajnostni razvoj na svetu, kjer najbogatejši trošijo toliko kot celotne države, revni pa ne sežejo preko golega biološkega preživetja, ni mogoč. Potrebujemo politiko, ki bo **razširila socialno državo in razumela, da je slednja ob kakovostni infrastrukturi ključna za zmanjšanje ranljivosti prebivalcev in celovitejše spopadanje s prihajajočimi katastrofami**. Vsi v grobem orisani ukrepi za zmanjševanje toplogrednih plinov in prilagajanje na podnebne spremembe so dejansko politika, katero sindikati zagovarjajo in zahtevajo že desetletja. **Podnebne spremembe takšnim zahtevam nudijo le še piko na i - znanstveno potrditev in eksistenčno nujnost.**

Več delovnih mest, večja pogajalska moč in višje plače vsem delavcem

Še več, študije¹⁶ dokazuje, da bo tekom prehoda v trajnostnejšo družbo **ustvarjenih veliko število delovnih mest na vseh stopnjah izobrazbe** - področje zelene ekonomije v veliki večini primerov zahteva neporocionalno več dela na investirano vsoto denarja ter v končnih produktih v večji meri »vsebuje« visoke deleže lokalno proizvedenih komponent kot bolj kapitalsko intenzivni klasični industrijski sektorji. Ob tem imajo zelena delovna mesta zelo dobre možnosti za napredovanje. Takšno državno (in sekundarno privatno) investiranje bo **zmanjšalo število brezposelnih, zvišalo proračunska sredstva in povečalo pogajalsko moč delavskega razreda. Posledično se bodo povišale plače vsem zaposlenim.**¹⁷¹⁸

¹⁵ Naomi Klein, 2013

¹⁶ Med drugim Kammen et al. 2004; R. Pollin et al., 2008; UNEP et al., 2008; R. Pollin et al., 2009; R. Pollin et al., 2009; IEA, 2009; Litman, 2009; Greenpeace in EREC, 2010; Rosemberg, 2010; Sheeran et al., 2013; UNIDO et GGGI, 2015; LNS et al., 2015; LNS et Synapse, 2016

¹⁷ I. Bartik (2001) ob pregledu petih študij zaključuje, da se v primeru 1% padca brezposelnosti povprečno zvišajo realni dohodki za 1,5-3,5%, študija Hinesa et al.(2001) pa ugotovi, da 1% padec brezposelnosti pripelje do rasti povprečnih družinskih dohodkov za 1,3%.

Na sindikatih in njihovih zaveznikih pa je, da v tej tranziciji ne dovolimo obstoječih pogosto mizernih pogojev dela, temveč zagotovimo dostojna delovna mesta ter nevprašljivo pravico do organiziranja.

»Nepravičnost do enega je nepravičnost do vseh« in pravični prehod (just transition)

Tranzicija v socialnejšo in okoljsko bolj vzdržno družbo pa bo pripeljala do nekaterih sprememb. Dobršen del delavcev v izpostavljenih sektorjih se bo v obdobju načrtnega, nadzorovanega in pravičnega prehoda sicer starostno upokojil¹⁹, za preostale pa moramo sindikati skupaj z drugimi progresivnimi skupinami zagotoviti, da tranzicijski predlogi vlad odsevajo t.i. **pravični prehod**. Tega je na podlagi solidarnosti in pravičnosti prvi razvil veliki sindikalni vodja Tony Mazzochi. Pretekli vladni programi reševanja delavcev, prizadetih s strani proste trgovine in zapiranja vojaške industrije po koncu hladne vojne, ali pa pred kratkim doseženi dogovor Nemške premogovne komisije, v kateri so tudi sindikati, pa predstavljajo dobre nastavke. Predvideni program pravičnega prehoda naj izpostavljenim v osnovi nudi **še vsaj 4 leta celotnega izplačila plač, plačana izobraževanja, svetovanja in delavnice²⁰, ugodne kredite, subvencije in druge finančne spodbude ter plačano predčasno upokojitev z dostojno pokojnino**. Ob tem naj program zaobjema še **preferenčno obravnavo pri zaposlovanju** (npr. na področju javnega sektorja in zgoraj omenjenih investicijah v zelena delovna mesta po vsej državi) ter ciljne investicije in druge finančne spodbude v skupnosti prizadetih delavcev²¹. Pri pripravi takšnega plana morajo ob parlamentarnih in lokalnih predstavnikih ter delodajalcih **sodelovati tudi sindikati**. Delavci in občani prizadetega območja pa morajo biti v postopke in odločitve v celoti vključeni od samega začetka. Program se lahko financira iz različnih evropskih skladov, sredstev iz EU ETS sheme in prihodkov iz zelene davčne reforme.

Tudi v Sloveniji se stvari počasi odvijajo: kot vladni odziv na eno od petih zahtev gibanja Mladi za podnebno pravičnost je bila takoj po marčevskem podnebnem protestu ustanovljena **medresorska delovna skupina Platforma za premogovniške regije v tranziciji ter podporna, strokovna delovna skupina Ministrstva za infrastrukturo**. V slednji so – v skladu z zahtevo Mladih za podnebno pravičnost - **prisotni tudi vsi relevantni sindikati**. Skupina bo pripravila ukrepe za socialno in pravično tranzicijo.

¹⁸ Prav raziskave in študije s tega področja (predvsem profesorja ekonomije Roberta Pollina in kolegov) so prepričale ekonomske svetovalce sedanjega predsednika Združenih držav Amerike, da je obsežni program za ublažitev in izhod iz krize (American Recovery and Reinvestment Act of 2009) pomembno temeljil na zelenih investicijah.

¹⁹ Pollin in Callaci (2016) pokažeta, da bi se tekom implementacije priporočila Medvladnega panela o podnebnih spremembah (IPCC) po zmanjšanju toplogrednih plinov za 40% do leta 2035 v Združenih državah Amerike kar 83% delavcev v fosilnogorivski industriji starostno upokojilo.

²⁰ Pred kratkim objavljena študija E. P. Louieja in J. M. Pearca (2016) pokaže, da bi v ZDA le 35% rudarjev in 57% delavcev v termoelektrarnah na premog potrebovalo dodatna izobraževanja za primerljivo delo na področju sončne energije.

²¹ Nacionalne zelene investicije in dodatne ciljne investicije v prizadete skupnosti morajo biti izvedene pred in tekom postopnega zapiranja fosilnogorivskih obratov.

Reaktivacija starega in pridobitev novega članstva ter strateška partnerstva

Ob vsem tem sindikatom podnebne spremembe predstavljajo še možnost vrnitve h družbenemu sindikalizmu, ponovnem **porastu politične moči** ter pridobitvi **večje podpore in legitimnosti med člani²² in širšimi množicami**. Ukvarjanje z okoljskimi temami lahko sindikatom predstavlja tudi **izjemno močno sredstvo reaktivacije članstva in pridobitve novih članov/ic (v anketah javnega mnenja so okoljske tematike vedno pri vrhu²³)**. Okoljske teme sindikatom omogočajo tudi povezovanja in koalicije z drugimi skupinami v želji po dosegi svojih ciljev.²⁴

Nacionalno in mednarodno delovanje sindikatov na področju podnebnih sprememb

Na podlagi opisanih vidikov smiselnosti sindikalnega delovanja na okoljskem področju in razumevanja, da so politike naslavljanja okoljskega zloma neizbežne, v zadnjih letih pospešeno narašča **sindikalno ukvarjanje s tem področjem**. Tako je več kot 500 članov/ic sindikatov na izredno pomembni mednarodni podnebni konferenci v Parizu leta 2015 doseglo, da je v **Pariškem podnebnem sporazumu zapisana zavezanost držav članic pravični tranziciji**. Ob tem je **ITUC** leta 2016 za namene priprave smiselnih, delavsko usmerjenih okoljskih politik ustanovil **Just Transition Centre²⁵**, **Mednarodna organizacija dela (ILO)** pa je leta 2016 sprejela **Guidelines for a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all²⁶**.

Sindikati glede okoljskih tematik ne počivajo niti na nacionalnem področju. Tako nemški sindikat **Verdi** poziva k udeležbi na podnebnih protestih konec meseca septembra, generalni sekretar Bsirske pa je zapisal, da »kdorkoli lahko zapusti delovno mesto, naj to stori, in se odpravi na ulice.« »Jaz bom zagotovo šel« je še dodal.²⁷ **IG Metall**, največji nemški sindikat, pa je sredi julija 2019 organiziral protest za pravično in ekološko tranzicijo. Deset tisoče delavcev je preplavilo Berlin in zahtevalo konkretne rdečo-zelene ukrepe nemške vlade.²⁸ Nemški sindikati so tudi vključeni v Nemško premogovno komisijo, v kateri so skupaj s predstavniki vlade in delodajalci pripravili plan postopnega in socialno senzibilnega opuščanja

²² Raziskava T. E Vachona in J. Brecherja (2016) zaključijo, da so sindikalno organizirani ameriški delavci okoljsko bolj ozaveščeni kot preostali delavci in tako bolj naklonjeni delovanju svojega sindikata na okoljskem področju.

²³ Stakrog, 2019.

²⁴ Čeprav se okoljevarstveniki kdaj pa kdaj zdijo (pre)ozko usmerjeni na striktno varovanje okolja brez interesa za delavce, pa to niti zgodovinsko ne zdrži niti ključne rdečo-zelene koalicije zadnjih let te trditve ne potrjujejo. Dve takšni pomembnejši partnerstvi sta BlueGreen Alliance in Labor Network for Sustainability, podnebno aktivni sindikati med drugim tvorijo koalicijo Trade Unions for Energy Democracy in projekt One Million Climate Jobs, do maja 2016 pa je deloval Sustainlabor, eden ključnih sindikalnih raziskovalnih inštitutov s področja trajnostnega razvoja.

²⁵ ITUC, 2016

²⁶ ILO, 2016.

²⁷ Waz, 2019.

²⁸ ZDF, 2019.

premoga v Nemčiji.²⁹ Podobno se je zgodilo v Španiji, kjer so bili sindikati eden glavnih akterjev pri sprejemanju zakonodaje o socialno smiselnem in postopnem opuščanju premoga v Španiji.³⁰ Največji italijanski sindikat **Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL)** je javno izrazil podporo podnebnim protestom konec meseca septembra in bo 21. septembra v sklopu Dnevov dela organiziral dogodek na temo podnebnih sprememb. Ob tem namerava na dan globalnega podnebnega protesta organizirati več podnebnih skupščin v tovarnah, kjer bodo delavci diskutirali o podnebnem izrednem stanju in na delodajalca naslovili konkretne zahteve o bolj okoljsko vzdrži produkciji.³¹ In nenazadnje, velobritanska sindikata **University and College Union (UCU)** in **Unite**³² sta za prihajajoči kongres sindikalne konfederacije Trade Union Congress (TUC) predlagali progresivni podnebni resoluciji. Za zdaj vse kaže, da boste resoluciji sprejeti in tako še dodatno (tudi pravno-formalno) spodbudili britanske sindikate k še aktivnejšem delovanju na okoljskem področju.

Predlagani resoluciji sta jasni: če si sindikati ne bomo izborili mesta pri oblikovanju neizbežnih okoljskih politik, še aktivneje pristopili k temu področju in stkali vezi z različnimi progresivnimi akterji, bodo delavci (ponovno) prizadeti in v največji meri nosili škodljive posledice odvijajočega se okoljskega zloma. A takšno stanje ni neizbežno - kot opozarja pričujoči dokument, okoljsko področje predstavlja »najmočnejše orožje, ki so ga progresivne skupine kadarkoli imele v boju za enakopravnost in družbeno pravičnost«. ³³ Preko njega lahko sindikalne organizacije povečamo svojo moč, reaktiviramo staro in pridobimo novo članstvo, zagotovimo kvalitetna, sindikalizirana zelena delovna mesta, razširimo državo blaginje, zavržemo antisocialne politike in preprečimo uničevanje našega edinega skupnega planeta. Podnebne spremembe našim običajnim zahtevam nudijo le še piko na i - znanstveno potrditev in eksistenčno nujnost.

Zaključek in zaveze:

- Podnebna spremembe in okoljska kriza nasploh predstavljata resno grožnjo delavcem in delavkam ter sindikatom. Na mrtvem planetu delovnih mest ni.

²⁹ Energetika.net, 2019.

³⁰ Guardian, 2018.

³¹ CGIL, 2019.

³² TUC Congress Motions n. 7, 2019 in TUC COngress Motions n 5.

³³ Naomi Klein, 2013

- Sindikati Zveze svobodnih sindikatov Slovenije podpiramo socialno smiselne, premišljene in na pravičnosti utemeljene ukrepe boja proti podnebnim spremembam in okoljski krizi. Reševanje okolja nikakor ne sme iti na račun delavcev in delavk ter njihovih pravic.
- V skladu s sprejetimi zavezami Mednarodne konfederacije sindikatov (ITUC) in Evropske konfederacije sindikatov (ETUC) podpiramo Pariški podnebni sporazum. Ta postavlja jasne cilje za mednarodno podnebno ukrepanje, njegova implementacija pa pomeni preprečitev najbolj katastrofalnih posledic podnebnih sprememb za vse delovne ljudi po svetu.
- Podpiramo socialno-okoljske zaveze naše krovne organizacije Evropske konfederacije sindikatov (ETUC), sprejete na zadnjem kongresu na Dunaju³⁴. Te se zavzemajo za pravičen prehod in socialno smiselne ukrepe za prehod v trajnostnejšo družbo ter pozivajo tako slovenske kot evropske odločevalce k odločnem ukrepanju.
- Zavzemamo se za povečanje zelenih, dostojnih in sindikaliziranih delovnih mest ter v tem vidimo priložnost za ustvarjanje novih kakovostnih zaposlitev.
- Podpiramo krožno gospodarstvo ter uvajanje naprednih, okolju in delavcem prijaznih ukrepov v industriji. Pri pripravi in sprejemanju le-teh moramo od samega začetka sodelovati sindikati. Takšni ukrepi zmanjšajo okoljski odtis proizvodnje, povečajo konkurenčnost podjetja in izboljšajo delovne pogoje v podjetju.
- Zahtevamo pravičen prehod za vse delavke in delavce, ki bi kakorkoli občutili spremembe prehoda. Prav nihče - niti delavec, niti njegova družina, niti skupnost - ne sme biti prepuščena samemu sebi. Država mora v dialogu s sindikati in delodajalci poskrbeti za vseobsegajoč socialni, ekonomski, okoljski in investicijski plan, ki bo med drugim nudil zadostne finančne kompenzacije (v višini pretekle plače) za delavce, brezplačna izobraževanja, prekvalifikacije, preferenčne obravnave pri zaposlovanju, neposredno in posredno investiranje, spodbujanje in vzpostavljanje novih delovnih mest, zadostna sredstva za celovit razvoj obravnavanih skupnosti in druge ukrepe, ki bodo delavkam in delavcem omogočali pravičen in dostojen prehod.
- Sindikati Zveze svobodnih sindikatov Slovenije podpiramo prizadevanja mladih, ki se borijo za pravičnejši, socialnejši in okolju prijaznejši svet za vse. Prihodnost planeta je na kocki, mladi pa nam dajejo upanje in nas opominjajo, da se je potrebno za pravice organizirati in boriti. Tako izražamo podporo aktivnim mladim in gibanju Mladi za podnebno pravičnost.
- Podpiramo »Podnebni štrajk, ki bo potekal 27. septembra 2019 po celi Sloveniji, ter pozivamo delavke in delavce ter sindikate, da se shoda udeležijo.

³⁴ <https://www.etuc.org/en/document/etuc-position-key-demands-build-just-transition-and-boost-climate-action-after-eu>

V kolikor jim delodajalec ne dovoli udeležbe na shodu, pozivamo delavke in delavce, da si na ta dan vzamejo dopust in s tem pokažejo, da podnebne spremembe predstavljajo grožnjo delovnim ljudem.

Če tudi to ni mogoče, pozivamo sindikate, da na delovnih mestih na ta isti dan organizirajo različne aktivnosti, s čimer bodo delavke in delavce ter delodajalce ozaveščali o tej tematiki. Ob tej priložnosti lahko organizirajo razprave/skupščine o ukrepih, ki bi še spodbudili socialno in okoljsko usmerjenost podjetij, povabijo člane/ice gibanja Mladi za podnebno pravičnost na srečanje/pogovor ali prek fotografij, objavljenih na družbenih omrežjih s ključnikom #pravicnatranzicija, izrazijo solidarnost in podporo protestu.